

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله تک‌نگاشت‌های
الگوی اسلامی ایران پیشرفت

مطالعات تطبیقی در حوزه خانواده

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی:

باید در طراحی الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت
بر چهار عرصه‌ی فکر، علم، معنویت و زندگی تکیه شود
که در این میان، موضوع «فکر» بنیانی‌تر از بقیه‌ها است

در دیدار اعضای شورای عالی
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
۱۳۹۱/۱۲/۱۴

سرشناسه	فاطمی، سیدمحسن، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	مطالعات تطبیقی در حوزه خانواده / نگارش سیدمحسن فاطمی.
مشخصات نشر	تهران: الگوی پیشرفت، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۴۸ ص.
فروست	سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۸۶۵-۴۲-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص: ۴۴ - ۴۸.
موضوع	خانواده‌ها
موضوع	Families
موضوع	خانواده‌ها -- جنبه‌های جامعه‌شناختی
موضوع	Families -- Sociological aspects
موضوع	خانواده‌ها -- جنبه‌های روانشناسی
موضوع	Families -- Psychological aspects
موضوع	خانواده‌ها -- مطالعات تطبیقی
موضوع	Families -- Comparative studies
رده بندی کنگره	۷۴۲ HQ
رده بندی دیویی	۳۰۶/۸۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۸۷۹۶۳۵

سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت:
مطالعات تطبیقی در حوزه خانواده

نگارش: دکتر سید محسن فاطمی (مدرس و فلو دانشگاه هاروارد)

ناشر: نشر الگوی پیشرفت، وابسته به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: - - ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۶۵-۴۲-۱

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۰۱۴۶۴۸ - ۰۲۱ ۸۸۶۳۴۰۰۸

www.olgou.ir

Email:olgou@olgou.ir

نشانی: تهران، خیابان جلال آل‌احمد، روبه‌روی بیمارستان شریعتی، شماره ۳
تمامی حقوق این اثر متعلق به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است.
مسئولیت دیدگاه‌های بیان شده در این تک‌نگاشت بر عهده مؤلفان محترم است.

پیشگفتار

طراحی الگوی بومی پیشرفت کشور و تعیین مبانی، ارکان، چارچوب و مسیر پیشرفت باید با مشارکت گسترده و حضور همه جانبه دانشمندان، محققان، نخبگان دانشگاهی و حوزوی و جوانان این مرز و بوم صورت گیرد. به گواه تاریخ و تجارب گذشته، پیشرفتی همه جانبه و پایدار خواهد بود که مبانی اسلامی و اقتضائات ایرانی در آن توأمان مورد توجه باشد.

با توجه به ضرورت تولید دانش و تعمیق ادبیات موضوعی در این حوزه، مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در نظر دارد آثاری را در قالب تک‌نگاشت‌های علمی فاخر منتشر نماید. تک‌نگاشت نوشتاری تخصصی و نیمه مبسوط است که توسط یک پژوهشگر خبره در یک موضوع خاص مرتبط با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نگاشته می‌شود. تک‌نگاشت از نظر حجم و محتوا حد فاصل مقاله و کتاب است و نویسنده با پردازش و تحلیل یافته‌ها و مطالعات تخصصی پیشین و افزودن یافته‌های پژوهشی جدید خود و تحلیل جامع و منسجم آنها افق‌های تازه‌ای را در زمینه مورد بررسی می‌گشاید.

سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که در مجلدات مختلف منتشر می‌شوند، حاصل تلاش جمعی از استادان، اندیشمندان و محققان دانشگاهی و حوزوی است که مراحل مختلف نگارش، ارزیابی، ویراستاری، تدوین و انتشار را با نظارت متخصصان و اهل فن گذرانده است و در اختیار صاحب‌نظران قرار می‌گیرد. در پایان از مساعدت‌ها و تلاش‌های ارزنده نویسندگان تک‌نگاشت‌ها و داوران و مراکز مختلف علمی و پژوهشی که ما را در تهیه، تدوین و انتشار این سلسله یاری رساندند، تقدیر و تشکر می‌شود. امید است این محتوای علمی بتواند افق‌های نو و روشنی را در پیش چشم متخصصان دانشگاهی و حوزوی بگشاید و هر روز در طی مسیر تدوین و تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گام‌های بلندتر و استوارتری برداشته شود.

معاون علمی و تقسیم کار ملی
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

فهرست مطالب

۷	چکیده
۷	مقدمه
۹	آثار منفی توسعه اقتصادی بر خانواده و جامعه
۹	کالاسازی خانواده (خانواده به‌عنوان یک کالای مصرفی)
۱۰	تخریب سبک زندگی
۱۱	کاهش نوع دوستی و کاهش برخوردهای انسانی
۱۱	آثار منفی برای خانواده‌های فقیر
۱۳	تأثیر فقر
۱۴	تأثیرات منفی فاصله فرهنگی
۱۵	ارتباط مثبت میان توسعه اقتصادی- اجتماعی و خانواده مدرن
۱۹	تحلیل توسعه در کشورهای مختلف
۲۳	مدل‌های تغییر در خانواده
۳۰	پارادایم توسعه در زندگی خانوادگی
۳۲	مدل‌های کاربردی و اجرایی
۳۴	مدل توسعه برنامه خانواده مساعدت محور
۳۵	توسعه از منظر اسلامی
۴۲	نتیجه‌گیری
۴۴	منابع

چکیده

ازدواج حقیقتی است که در نظام تکوین و تشریح بر سرتاسر کائنات و ملک و ملکوت و عرش و فرش سایه انداخته است و ریشه در اعماق باورهای فرهنگی، اجتماعی و اعتقادات دینی و ملی ساکنان دهکده جهانی دارد. اقلیم‌های جغرافیایی، فرهنگی و قومی هر کدام به نوعی، بر سنت-ها، آداب و تشریفات این حقیقت آشکار سایه افکنده است. در این میان ازدواج در آیین توحیدی رنگ و بوی دیگری دارد که بسیار متمایز از سبک و سیاق‌های اقلیم‌های فرهنگی و جغرافیایی شناخته‌شده جهان معاصر می‌باشد. از چنین منظری هرگونه برنامه‌ریزی در حوزه ازدواج و خانواده مستلزم فهم دقیق از مؤلفه‌های اثرگذار است. این نوشتار ضمن بررسی نقش عوامل فرهنگی و اجتماعی در حوزه ازدواج و خانواده، چگونگی تکوین بسترهای روان‌شناختی در کشورهای مختلف را مورد مطالعه قرار می‌دهد و بر این اعتقاد است که شناخت لایه‌های مختلف ازدواج و خانواده، کارگزاران را در انتخاب راهبردهای مناسب کمک می‌کند.

واژگان کلیدی: ازدواج، خانواده، طلاق، فرهنگ، سن، تحصیل، پایداری، مولد

مقدمه

مطالعات و پژوهش‌های مربوط به نقش توسعه خانواده، نشان می‌دهد که خانواده به عنوان یک مؤلفه تأثیرگذار و تأثیرپذیر، از دو منظر مورد مطالعه و بررسی پژوهشگران علوم اجتماعی و روان‌شناختی قرار گرفته است. در نگاه اول، خانواده به‌عنوان یک نهاد مستقل و در نگاه دوم، به‌عنوان یک نهاد تولیدکننده وسایل و ابزار توسعه اعضای خود، کانون توجه پژوهشگران بوده است.^۱ از منظر دوم خانواده خود را در چهارچوب و بافت اجتماعی نشان می‌دهد. در این رویکرد، دوره‌های حساس و تأثیرگذار در توسعه خانوادگی؛ نظیر تولد کودک و تغییرات ناشی از آن، مورد مطالعه و ملاحظه قرار می‌گیرد و خانواده را بستر تحولات تلقی می‌کند. در این نوشتار با تبیین مدل‌های مطالعاتی و پژوهشی مختلف، چگونگی تأثیر اقلیم‌های فرهنگی، دینی، اجتماعی، اقتصادی، تحصیلی و همچنین آثار مثبت و منفی توسعه و صنعت در پایداری